

ZMNE STRATÉGIAI VÉDELMI KUTATÓINTÉZET

ELEMZÉSEK – 2009/18

1241 Budapest Pf.: 181 – Tel.: 432-90-92 – Fax:: 432-90-58

www.svki.zmne.hu

A pakisztáni belügyi hadműveletek és a helyi tálibok elleni háború 2009-ben

Napjainkból visszatekintve aligha tűnik kétségesnek, hogy 2009 az elkeseredett belső harcok éveként fog bevonulni a pakisztáni politikatörténetbe. Az immár hagyományos válságócónak tekintett északnyugati ország részben a nyugati szemmel megingásként értékelt Svát-völgyi megállapodás tavaszi összeomlása óta kapott új erőre a küzdelem a pakisztáni hadsereg és a szélsőséges fegyveres csoportok között. A háború tétje a törzsi határvidék ellenőrzése, mely az iszlám militáns szervezetek bázisrúlelekként a térség nyugatellenes harci csoportjainak egyik hátországaként szolgál. Az egyre romló belbiztonsági helyzetben a pakisztáni kormány és hadsereg egyaránt nagy elszántságot mutatott a tálib kötődésű erők helyi hatalmának megtörésére, és Iszlámábád szuverenitásának helyreállítására a vidék felett. Az utóbbi hónapok hadműveleti eredményei több szempontból ígéretesnek tűnnek. Elemzésünk e katonai vállalkozás előzményeit és tágabb politikai és stratégiai összefüggéseit mutatja be.

I. A Svát-völgyi incidens tanulságai

A 2009. február 16-án a Pakisztáni Iszlám Köztársaság kormánya a pastun nacionalizmus helyi zászlóshajójának számító, és az érintett Északnyugati Határtartomány kormányát irányító Awami Nemzeti Párt közvetítésével megállapodást kötött a Maulana Fazlullah tálib parancsnok vezette Tehrik-i-Nifáz-i-Shariát-i-Mohammadi (TNSM) szervezettel. A megállapodás magába foglalta a szervezet elleni katonai akciók beszüntetését, és az iszlám törvénykezés (saría) legalizálását a fővárostól alig 110 kilométerre fekvő, korábban idegenforgalmáról híressé vált Svát-völgyében.¹ A terület akkor már egy ideje a TNSM tevékenységének fő színtere volt. A központi hatalom és a pakisztáni tálibok egy csoportjának látszólagos kiegyezése széles nemzetközi visszhangot keltett, sokak szemében igazolva azokat a szkeptikus véleményeket, melyek szerint hamarosan Pakisztán széthúzó és elégedetlen társadalmát is elragadja egy iszlám fundamentalista forradalom, kihúzva a szőnyeget az Egyesült Államok afganisztáni törekvései alól. A térség hasonló destabilizálódásához kötődő nyugati félelmek gyakorlatilag egyidősek az amerikai-pakisztáni szövetség 2001. évi felújításával. Nem meglepő tehát, hogy az egyezmény híre ingerült reakciókat váltott ki az amerikai kormányon belül is. Hillary Clinton külügyminiszter gyakran idézett nyilatkozatában szinte a szélsőségesek előtti kapitulációként értékelte azt.² Iszlámábád ugyanakkor igyekezett arról meggyőzni szövetségesét, hogy a tálibok sorai külön megállapodásokkal megbonthatók, és a mérsékeltbb frakciók leválasztásával a mozgalom jelentősen visszaszorulhat, ami az afganisztáni nehézségek tükrében sem lenne lebecsülendő eredmény. Érveik azonban még rövid távon sem állták ki az idő próbáját. Miután a tálibok – saját ideológiájuk imperatívuszainak engedelmeskedve – megkísérelték kiterjeszteni befolyásukat a szomszédos Malakand körzetéhez tartozó Bunerre, nyilvánvalóvá vált hogy az iszlám extrémizmus veszélye területileg nem lokalizálható, és a fegyveresek könnyen az ország gazdasági és demográfiai centrumának számító Pandzsáb tartományba is benyomulhatnak.

E veszélyt értékelve a kormányzat szakított a kompromisszummal, és a továbbiakban hangsúlyozottan katonai megoldásban gondolkodott. Aszif Ali Zardari elnök április 13-án hagyta jóvá a támadás tervét, mellyel a pakisztáni fegyveres erők megkísérelték a TNSM kiszorítását az általa ellenőrzött területekről. Az április végén, „Toar Tander” (Fekete Zivatar)³ fedőnéven megindult hadműveletekhez a 620 000 fős pakisztáni haderő töredékét, mintegy

¹ Bővebben: Háda Béla: A pakisztáni iszlám militantizmus a Svát-völgyi incidens tükrében, In: *Nemzet és biztonságpolitikai szemle*, II. évf., 7. szám 2009. 26-34. o.

² Ld: Pakistan disorder 'global threat', In: *BBC News*, 23 April 2009, http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/8013677.stm

³ A műveletet időközben kommunikációs célból átkeresztelték. Az új elnevezése „Rah-e-Rast”, azaz „vissza az igaz útra” lett. Ian Talbot: *Pakistan: Prospects for Stability and Democratic Consolidation*, Instituto Per Gli Studi Di Politica Internazionale, Policy brief No 157, October 2009. 5. o.

15-20 000 embert mozgósítottak. Bár ez az arány meglepőnek hathat, valójában megszokott dolog Pakisztánban. Az ország fegyveres erőinek túlnyomó része ugyanis hagyományosan az indiai határ mentén állomásozik, felkészülvén a nagy szomszéd esetleges inváziójára, mellyel a pakisztáni katonai doktrína a nukleáris fegyverkezés dacára is folyamatosan számol. A tálibok ellen felvonultatott erők a szükséges haditechnikával azonban bőven elégségesnek bizonyultak Fazlullah néhány ezer fegyveres hívével szemben. A küzdelem kimenetele július 1-re eldőlt. A kormányerők ekkor vonták ellenőrzésük alatt Sah Dzerit, a vidék utolsó tálib támaszpontját.⁴ A hónap végére pedig politikailag is lezárták a szvái kompromisszum kínos epizódját Szúfi Mohamed molla peshávári őrizetbe vételével, aki a tárgyalások során a TNSM álláspontját közvetítette. A harcok mérlege mintegy másfél millió menekült, és 1600 likvidált terrorista. A polgári áldozatokról megbízható adatok máig nem állnak rendelkezésünkre, míg a hadsereg mintegy 160 katonájának elvesztéséről számolt be.

A történetek elemzése pusztán katonai szempontból nem jelent nehézséget: A szinte minden téren elsöprő fölényben lévő pakisztáni hadsereg felülkerekedett ellenfelein, és ellenőrzése alá vonta a terület stratégiai pontjait. E végkimenetel azonban megfelelő politikai akarat mellett aligha volt kétséges. A pakisztáni helyzet értékelésénél sokkal fontosabb tényező a kivezető stratégia. Az időleges katonai eredmények ugyanis nem zárják ki a terroristák visszaszivárgását a katonai és közigazgatási eszközökkel egyaránt nehezen ellenőrizhető vidékre. Emellett a TNSM koránt sem az egyetlen hasonló szervezet, melynek fényében könnyű felismerni, hogy Svát megtisztításával a hadsereg szerepe sem feltétlenül zárult le. Az iszlámábádi kormány láthatóan meg kívánta őrizni a sikeres offenzíva lendületét, és már júliusban bejelentette a hadműveletek továbbfejlesztését a legjelentősebb pakisztáni tálib mozgalom, az ernyőszervezetként működő Tehrik-i-Taliban-i-Pakisztán fellegvárának számító Dél-Vazirisztán törzsi ügynökség területére. A látszólag hirtelen támadt harci kedv a kormányzat részéről persze nem pusztán a katonai számításokon nyugszik. A szvái incidens során a völgyből érkező menekültek beszámolóí élesen szembesítették a pakisztáni társadalmat az iszlámista politika gyakorlati valóságával és embertelen módszereivel, minek köszönhetően a közvélemény élesen szembefordult a szélsőséges csoportokkal.⁵ E hangulatváltozás belpolitikai hullámaival meglovagolva Aszif Ali Zardari elnök és környezete a biztonságpolitikai eredményeken túl belpolitikai tőkét is kovácsolhat határozott fellépéséből. A stratégiai dilemmára is – legalábbis időlegesen – ez adta meg a választ. A kormányzatnak ugyanis soha nem kellett kételkednie fegyveres fölényében, de tavasz óta politikai és ideológiai téren is felelhet a szélsőséges iszlámisták kihívására, melyhez bírja a rendkívül kontra produktív pakisztáni társadalom jelentős részének támogatását is.

A katonai konklúzióknál jóval kevésbé biztatóak azonban azok az elvi és politikai tanulságok, melyek a kiegyezési taktika kudarcából adódtak. Az ősi „divide et impera” elv speciális pakisztáni változata, azaz a mérsékeltebb fundamentalisták leválasztása a pakisztáni tálib mozgalomról első megközelítésben nem tűnt alapvetően életképtelen gondolatnak. Az ország talibanizációjáért küzdő fegyveres frakciók ugyanis igen heterogén tömböt alkotnak, különböző potenciálokkal, és szigorúan egységes irányítás nélkül, amivel az ország antiterrorista stratégiája is számol.⁶ Általánosan jellemző rájuk azonban az elszánt szembenállás fennálló társadalmi és politikai status quo-val. A tálib ideológia az iszlám fundamentalista eszmeáramlat napjainkban létező talán legextrémebb változatát képviseli. Az általa áhított jövőkép szemükben vallási legitimitációval rendelkezik, az isteni akarat beteljesülése, és mint ilyen, nem képezheti napi politikai alkuk tárgyát. A gyakorlatiasságnak itt csak igen korlátozott szerepe lehet, hiszen az ideológiai intaktság elengedhetetlen az akcióképességet biztosító támogatók megőrzéséhez. A fennálló viszonyok védelmének alapállásából tehát aligha lehet megegyezésre jutni akár csak a „mérsékeltebb” tálibokkal is. Mindezen az a tény sem változtatható, hogy a megállapodás idején a tárgyalóasztal mindkét oldalán lényegében pastunok ültek. Tény, hogy a pastun nacionalizmus erőteljes eszmei hatással bír a térség-

⁴ Kamran Haider: Pakistan troops clear Taliban stronghold in Swat, In: *Reuters India*, July 1, 2009., <http://in.reuters.com/article/topNews/idINIndia-40738520090701>

⁵ Frederick Kagan: The Two-Front War, in: *Critical Threats*, November 2, 2009, <http://www.criticalthreats.org/pakistan/two-front-war>

⁶ Rahul Bhonsle: *Pakistan Army's Complex Counter-Militancy Strategy*, Institute of Peace and Conflict Studies, 10 June 2009.

ben, minek köszönhetően sokan az iszlám fundamentalizmus terjedésének leghatékonyabb ideológiai fékjét látják benne. Az a várakozás azonban, miszerint a pastunok egymás között stabilabb kompromisszumokra jutnak, mint a törzsi kultúrában idegennek tekintett központi kormány képviselőivel, eddig nem igazolódott. Az elmúlt időszak pakisztáni fejlemények nyomán egyértelműnek tűnik, hogy a kulturális azonosság nem elegendő a felek közötti szakadékok áthidalásához, melyeket nem pusztán a politikai-egzisztenciális érdekek, hanem az egymástól alapvetően különböző én-, társadalom-, és jövőképek hoztak létre. A szélsőséges amerikaellenesség és antimodernizmus ideológiai vonásaival az iszlám extrémizmus képviselői ellenséget látnak mind az USA-val szövetséges pakisztáni kormányban, mind az azt támogató, zömmel demokratikus és polgári jellegű társadalmi fejlődésben gondolkodó városi középrétegben. Az északnyugati határvidék törzsi világát az ott berendezkedett szélsőségesek támaszpontként és háttérként használják küzdelmükhöz, melynek célja egy tálibmintájú politikai és társadalmi fordulat kikényszerítése egész Pakisztánban. E forradalmi törekvés szervezeti és ideológiai súlypontja az elmúlt évtizedben egyre határozottabban Dél-Vazirisztánban, a napjainkban zajló hadműveletek színhelyén alakult ki.

II. Dél-Vazirisztán

A körülbelül 6620 négyzetkilométeren elterülő Dél-Vazirisztán a legnagyobb kiterjedésű a mintegy 27 220 négyzetkilométeres FATA (Federally Administered Tribal Areas) hét pastun törzsi ügynöksége közül.⁷ A szinte minden tekintetben Pakisztán extrém periferiájának számító terület lakosságáról nem állnak rendelkezésünkre igazán megbízható adatok, ami nem csak a népességszámlálás és nyilvántartás hiányosságainak tudható be, hanem az Afganisztánból érkezett nagyszámú menekültnek, valamint annak is, hogy a helyiek egy része gyakran mozgásban van. Az azonban igen valószínű, hogy a 450 000 főt már meghaladó népességről beszélhetünk,⁸ mellyel a terület már nincs az elsők között a törzsi ügynökségek sorában. Dél-Vazirisztán hegyvidékes terület, melyet kevés használható út szel keresztül. Az első nagyobb havazás, mely általában már novemberben megérkezik, pedig ezeket is járhatatlanná teszi. A főként Ahmedzai Vazir⁹ és Mehsud törzsek szállásterületének számító vidék hosszú évek óta a pakisztáni iszlám militáns tevékenység központjának számít. A viszonylag ritkásan lakott hegyvidéki terület nemcsak földrajzi, de társadalmi adottságai és az afgán határ közelsége miatt is ideális menedékhely a gerilla és terroristataktikákkal egyaránt operáló csoportok számára, amely sokak szemében megalapozottá teszi a gyanút, miszerint Oszama Bin Laden és számos keresett terroristavezér is itt lelt menedéket. Az amerikai kormányzat által a világ legveszélyesebb helyeként aposztrofált¹⁰ Dél-Vazirisztán pacifikálására már több ízben történt kísérlet 2004 óta – mindeddig sikertelenül. A törzsi ügynökségek hosszú évtizedek óta jogilag is konzervált speciális társadalmi és politikai viszonyait kihasználva a szélsőséges fundamentalista csoportok itt olyan működési területhez jutottak, melyet máig nem sikerült elvenni tőlük.

Az első vazirisztáni hadműveletekre 2004 tavaszán került sor, mikor március folyamán a pakisztáni hadsereg – részben a szövetséges Egyesült Államok nyomására, részben pedig a belső politikai feszültségek fokozódására válaszul – Wana dél-vazirisztáni város térségében támadást indított az al-Káidához és a tálibokhoz kötődő erők ellen. Az iszlám militánsok fenyegetésének elhárítása érdekében a pakisztáni fegyveres erők 2002-ben tértek vissza a törzsi övezetbe, ahol a korábbi évtizedekben nem állomásoztak kormánycsapatok. A „Kalusha” hadműveletnek elkeresztelt vállalkozás azonban eredménytelennek bizonyult, és következő hónapban Pervez Musarraf kormánya aláírta a Shiakai-i békeegyezményt az akkor még Nik Mohamed Vazir vezette dél-vazirisztáni tálib erőkkel, ezzel gyakorlatilag a tálibok

⁷ Shuja Nawaz: *FATA- A Most Dangerous Place*, Center for Strategic and International Studies, Washington, January, 2009. 2.

o.

⁸ U.o. A rendelkezésre álló 1998-as adatot egy évi 2,8%-ot meghaladó népességnövekedési ráta módosítja.

⁹ A vazir törzs két főklánra, az Ahmedzai és az Utmanzai Vazirok klánjára, valamint öt alkánra oszlanak. Az ahmedzaiok Wana és Shakai vidékét lakják, és Dél-Vazirisztán domináns lakossági csoportját alkotják. Az utmanzaiok Észak-Vazirisztán urai. Ld.: Hamid Hussain: *Waziristan- The Past*, In: *Defence Journal*, November, 2004,

http://www.ordersofbattle.darkscape.net/site/analysis/waziristanthe_past_overview_of.htm

¹⁰ Bin Laden „is still in Pakistan”, *BBC News*, 12 June, 2009., <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/8096552.stm>

kezére játszva a tartományt. Az egyezmény persze egyik fél számára sem hozott biztonságot. Vazir hamarosan egy rakétatámadásnak esett áldozatul,¹¹ míg utóda, Baitullah Mehsud 2005 februárjában újabb megállapodást ért el Iszlámábáddal (az ún. Sra Rogah béke-megállapodást),¹² melyet 2006. szeptember 5-én egy átfogóbb vazirisztáni egyezményben kiterjesztettek a szomszédos Észak-Vazirisztánra is.¹³ A vazirok településterületén kialakult hatalmi status quo-t lényegében ezek a kompromisszumok alakították ki, melyek ugyan elvileg hitet tettek a terrorcselekmények beszüntetése mellett, a gyakorlatban azonban a helyi milítáns szervezetek széles cselekvési szabadságát teremtették meg, és az al-Káidához és az afganisztáni tálibokhoz kötődő erők kiszorítását sem érték el. A megállapodásokra támaszkodva a tálibok az általuk megszállt területeken egy párhuzamos hatalmat építettek ki, és teljesen kivonták azokat Iszlámábád ellenőrzése alól.¹⁴ Eközben a gyakorlatban az összecsapások sem szüneteltek a felek között, melyet a meg-megújuló terrortámadások valamint a pakisztáni és amerikai légi rajtaütések sora bizonyít. A rendkívül bizonytalan helyzet rámutat a békeegyezmények korlátaira, melyet nem csak a tálib és egyéb milítáns csoportok szétparózsztottsága, hanem az a tény is erősít, hogy valójában egyik fél sem volt érdekelt a konfliktus tartós, tárgyalásos megoldásában, nem ismerve el sem a fennálló állapotok „véglegességét”, sem egymás létjogosultságát.

Az iszlám szélsőségesek újbóli erőteljes aktivizálódása a Lal Maszdzsid, az iszlámábádi Vörös Mecset 2007. júliusi megszállását követően került sor. Az épületegyüttes szélsőséges fundamentalista diákok ellenőrzése alá került, akik iszlám törvénykezés és a tálib kormányzathoz hasonló közjogi és politikai rendszer bevezetését követelték az egész országban. Vezetőjük, Abdul Rasid Gázi molla, a neves intézmény egyik főtisztviselője volt, aki országszerre háború- és Amerika-ellenes nézeteiről volt híres. Mozgalmuk a tálibok tényérésének veszélyét idézte fel Pakisztán szívében, ami határozott fellépésre ösztönözte a kormányt. Pervez Musarraf elnök-főparancsnok július 11-én ostrommal vetett véget az incidensnek,¹⁵ melynek során 108 ember – köztük Gázi molla – vesztette életét. Noha az akcióval a kormányzat bizonyította elszántságát a fennálló rend megőrzésére, az ország belső biztonsági helyzete tovább romlott, miután a vazir milíciák az akcióra válaszul elálltak a 2006-os szerződéstől, 2007 decemberében pedig Baitullah Mehsud irányításával hivatalosan is megalakult a több kisebb tálib mozgalmat összefogó Tehrik-i-Talibán-i-Pakisztán (TTP),¹⁶ mely a dévazirisztáni Mehsud törzs dominanciája mellett ma a pakisztáni tálib mozgalom vezető erejének számít. Minthogy azonban a közelgő választások miatt az ellenzék is növekvő aktivitást mutatott, a kormány figyelmét egyre inkább lekötötték a belpolitikai küzdelmek. A törzsi övezet egyre súlyosbodó közállapotainak orvoslása végül a 2008-ban hatalomra került polgári kabinetre várt, mely ugyan átadta a múltnak az tíz éven át fennálló katonai diktatúrát, de érthetően nem tehetett ugyanezt a Pakisztáni Iszlám Köztársaság évtizedes strukturális és társadalmi problémáival. Noha az új kormány kitarthat az amerikai szövetség és a tálibok elleni háború ügye mellett, ennek első valódi megnyilvánulására 2008. szeptember 26-ig kellett várni, mikor Aszif Ali Zardari elnök az iszlámábádi Marriott Szálló elleni szeptember 20-i merényletre¹⁷ válaszul utasítást adott a Badzsaur törzsi ügynökség területén felállított tálib állások széttűzésére. A robbantás a kormány részéről gyakran szerepeltetett hivatkozási alap volt, a gyakorlatban azonban kitűnő ürügyet szolgáltatott a támadáshoz, mely érvényre juttathatta a pakisztáni haderő fölényét. A „Sher Dil” (Oroszlánszív) hadművelet egy augusztusi katonai vállalkozás továbbfejlesztése volt, és végül 2009. március elejére állította helyre a

¹¹ Umer Farooq: Pakistan Kills Nek Mohammed in Targeted Attack, In: *Arab News*, 19 June 2004., <http://www.arabnews.com/?page=4§ion=0&article=47041&d=19&m=6&y=2004>

¹² Ezekről: Shabana Fayyaz: *Towards a Durable Peace in Wasiristan*, Pakistan Security Research Unit, Brief No 10, 23 April, 2007., 9-10. o.

¹³ Pazir Gul: Wasiristan accord signed, In: *Dawn - The Internet Edition*, <http://www.dawn.com/2006/09/06/top2.htm> és Pakistan 'Taleban' in peace deal, In: *BBC News*, 5 September 2006, http://news.bbc.co.uk/2/low/south_asia/5315564.stm

¹⁴ Sadia Sulaiman, Syed Adnan Ali Shah Bukhari: The Swat Conflict: An Arch of Instability Spreading from Afghanistan to Central Asia and Xinjiang, In: *Terrorism Monitor*, Volume 7, Issue 13, 2009.

¹⁵ Griff Witte: Pakistani Forces Kill Last Holdouts in Red Mosque, In: *The Washington Post*, July 12, 2007., <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/07/11/AR2007071100367.html>

¹⁶ *Pakistan: The Militant Jihadi Challenge*, International Crisis Group, Asia Report No 164, 13 March 2009, 12. o.

¹⁷ Dozens killed in pakistan attack, In: *BBC News*, 20 September 2008., http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7627135.stm

pakisztáni kormány szuverenitását a terület felett.¹⁸ A stratégiai fontosságú Badzsaur visszafoglalása a szélsőségesektől nagy lendületet adott a törzsi övezetben tervezett műveletek előkészítésének, melyek a béke-megállapodással való szakítás után, következő hónaptól kezdve megalapozták a fentebb részletezett Svát-völgyi akció katonai eredményeit. Ez utóbbiak pedig ösztönözést adtak a jóval nagyobb hozadékkal kecsegtető dél-vazirisztáni vállalkozásnak is. A vazirisztáni konfliktus tehát egy több, stratégiaileg, politikailag és lélektanilag egyaránt egymásra épülő katonai vállalkozásból álló sorozat eleme.

III. A „Felszabadulás Útja”(?)

A háború folytatása a Sváttól távol fekvő Dél-Vazirisztánban több okból is logikus választásnak tűnik. Egyrészt – mint utaltunk rá – a TTP és az al-Káida jelenléte miatt a terület az iszlám extrémizmus egyik ideológiai és műveleti központja, mely a szélesebb régióban is biztonsági kockázatot jelent, mint a terrorizmus egyik epicentruma. Másrészt az északi Badzsaur és Svát után a törzsi zóna déli részén kialakítandó támaszpontjaival a pakisztáni hadsereg idővel harapófogóba szoríthatja az egyre kisebb területekre visszakényszerített militáns csapatokat. Az elgondolás nagy buktatója, hogy a terroristák jelenléte az elviekben pacifikált területeken sem szűnt meg teljesen, és szervezeteik működése nem is feltétlenül kell, hogy egy földrajzi térség ellenőrzéséhez kötődjön. A régtől fogva hangoztatott elv, miszerint a terrorizmus jelenségének felszámolása pusztán katonai eszközökkel nem lehetséges, természetesen Pakisztánra is érvényes. Tény ugyanakkor, hogy a militáns szervezetek területi hatalmának visszaszorítása, vagy felszámolása érdemben hozzájárulhat az ország, és a szomszédos Afganisztán biztonsági helyzetének javításához. A militantizmus infrastruktúrájának lerombolása tehát akkor sem lebecsülendő cél, ha világos, hogy az afgán-pakisztáni krízis önmagában ettől nem fog megoldódni.

Ennek értelmében a pakisztáni kormány előző nap kiadott utasítására 2009. október 17-én végrehajtási szakaszba lépett „Rah-e-Nidzsát” (Felszabadulás Útja) hadművelet célja a TTP állásainak (és lehetőség szerint magának a szervezetnek) a felszámolása a legdélebbi törzsi ügynökség területén.¹⁹ Mikor a parancsot átadták Asfak Pervez Kajani vezérkari főnöknek, a támadás előkészületei már június óta zajlottak.

A főbb műveleti szakaszokat nagyjából hat hét alatt kell lezárni,²⁰ ezt követően a tél beállta miatt várhatóan jelentősen megnehezedik a csapatok mozgása és ellátása. A rendelkezésre álló források 30-40 000 főre becsülik a TTP, zömmel Mehsud származású fegyvereseinek a számát, ami a legnagyobb egy vezetés alatt álló erő a törzsi zónában. Ezen kívül azonban több törzsi vezető irányítása alatt még összesen mintegy 70 000 milicista áll fegyverben²¹ az Északnyugati Határtartomány és a törzsi ügynökségek területén, melyek viselkedése nehezen kiszámítható kockázatot jelent egy ilyen felfokozott szituációban. Közülük az elemzők a legveszélyesebb tényezőnek általában az Üzbegisztáni Iszlám Mozgalom mintegy 5-6000 közép-ázsiai harcosát tekintik, akik több helyen is erősítik a tálibokat.²² A nyár folyamán a TTP vezetésében is változás történt: Augusztus 5-én a szervezet alapítója Baitullah Mehsud áldozatul esett egy a tálibok állásai ellen végrehajtott amerikai robotrepülő-bevetésnek. Hírügynökségi források szerint az akció mögött a CIA állt, az amerikai-pakisztáni terrorellenes együttműködés szellemében.²³ Utóda a fiatal (becslések szerint 28 év körüli), de nem kevésbé karizmatikus dzsihádistá, Zulfiqár Mehsud lett, aki a Hakimullah mozgalmi néven vált ismertté.²⁴ Az új vezér irányító szerepe láthatóan gyorsan megszilárdult, így a terro-

¹⁸ Isambard Wilkinson: Pakistan claims victory in Taliban fight, In: *Telegraph.co.uk*, 1 Mar 2009,

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/pakistan/4903060/Pakistan-claims-victory-in-Taliban-fight.html>

¹⁹ Bill Roggio: Analyses: What lies ahead in Waziristan, In: *The Long War Journal*, October 17, 2009,

http://www.longwarjournal.org/archives/2009/10/analysis_what_lies_a.php#ixzz0VnvRz78D

²⁰ There They go again- War-weary refugees hope that this time the army finishes the job, In: *The Economist*, October 22, 2009.

²¹ Harinder Singh: *Tackling or Trailing the Taliban: An Assessment*, Institute for Defence Studies and Analyses, Issue Brief, July 20, 2009, 7. o.

²² Bill Roggio: i.m.

²³ Nahal Toosi, Ishtiaq Mahsud: Baitullah Mehsud Reportedly Dead, CIA Behind The Strike: Officials, In: *The Huffington Post*, Nov 3, 2009.

²⁴ Alex Altman: Hakimullah Mehsud: The New Head of Pakistan's Taliban, In: *Time*, Aug 28, 2009,

<http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1919254,00.html>

ristaszervezet működésének szempontból ősre már nem volt komoly jelentősége az augusztusi merényletnek.

A kormányerők gerincét a hadsereg 11. hadtestének 7. és 9. gyalogoshadosztálya, mintegy 30 000 katona alkotja, Mohamed Maszud Aszlám altábornagy irányításával. Ezt a Frontier Corps mintegy 10 000 főnyi kontingense, valamint speciális bevetési egységek egészítik ki.²⁵ Bár a felvonultatott csapatok harcértéke eléggé különböző, elviekben mindez elegendő a kitűzött célok eléréshez. A TTP központjának számító Makeen várost három irányból megközelítő haderő stratégiai szinten sokat tanult a 2002 óta felhalmozott tapasztalatokból. Előrenyomulása a lehetőségekhez képest lassan haladt, gondosan ügyelve az erőfőlény fenntartására, miközben a magaslatok elfoglalásával a völgyek ellenőrzésére is nagyobb figyelmet fordítanak. Ellenfeleik nagy fegyvere továbbra is a kormánycsapatok által kínosan került gerillaharc, valamint aktivistáik szerte a vidéken, akik öngyilkos merénylettekkel zavarhatják az egységek utánpótlását, támadhatják az ellenőrzőpontokat és fenyegethetik a lakosságot is. A harci cselekmények részletes leírásának itt nem szentelhetünk teret. Általánosságban a Tehrik-i-Talibán-i-Pakisztán hívei a tőlük várt heves ellenállást tanúsították, intenzív harcokat generálva többek között Makeen, Kotkai és Sharwangi térségében, ahonnan mintegy 200 000 menekült érkezésére számítanak a környező térségekbe. A küzdelem helyenként kétesélyesnek bizonyult, összességében véve azonban érvényesül a kormányerők fölénye, melyek november derekán már Makeen határában álltak. Az időtényezőnek azonban továbbra is fontos szerepe van, mert a közelgő télben a hegyi utak járhatatlanná válása könnyen egérutat biztosíthat a militánsoknak, akik a hideg hónapok elmúltával visszaszivároghatnak szűkebb pátriájukba, esetleg csatlakozhatnak egy másik fegyveres frakcióhoz. Az időjárási viszonyok még a 21. század elején is nagyban meghatározzák a helyi hadviselési lehetőségeket, ezért a művelet eredményeiről is legkorábban csak jövő tavasszal alkothatunk összetettebb képet, és egy esetleges további előrenyomulásra is leginkább akkortól kerülhet sor. Ha azonban Dél-Vazirisztán pacifikálása sikerrel jár, a pakisztáni kormány és fegyveres erők az elmúlt évtized legjelentősebb eredményét könyvelhetik el az ország antiterrorista küzdelmében. A vidék ellenőrzésével a hadsereg közvetlen érintkezésbe kerülhet Hafiz Gul Bahadur észak-vazirisztáni tálib hadúr felségterületével is, mely szándék esetén az offenzíva következő célpontja lehet a közeljövőben. Kérdéses továbbá, hogy a délen berendezkedett al-Káida és afgán tálib egységek hova vonulhatnak vissza, és esetleges kimozdulásuk addigi rejtékhelyeiről milyen lehetőségeket teremt elfogásukra, vagy likvidálásukra. A Pakisztánban jelenleg zajló hadműveleteket mindezek miatt érthető módon nagy nemzetközi figyelem kíséri. A konfliktus reményteljes lezárulása azonban még távol van. A dél-ázsiai ország biztonsági helyzetének javulása ugyanis nem csak a hadsereg eredményeinek és az afganisztáni helyzet alakulásának elválaszthatatlan függvénye, hanem a társadalom belső fejlődésének is. Joggal kérhetjük számon a mindenkori pakisztáni kormánytól a leszakadó törzsi népesség reintegrálásának elmaradását, valamint azt, hogy az egységes állam és „nemzet” építésének igényét nem kötötték össze hiteles, a népességcsoportok kulturális és szociális igényeit is figyelembe vevő társadalompolitikával. A törzsi zóna medreszéiben nevelkedett fiatalokat és a városi polgári rétegek nyugati egyetemeket megjárta fiait kétségkívül nehéz intellektuálisan, vagy eszmeileg közelíteni egymáshoz. Viszonyuk egymáshoz a környező világhoz, és hazájuk jövőjéhez mégis Pakisztán sorsának kulcskérdése, mely a bukott állami-ság problémáját is eldöntheti. Dél-Vazirisztán és népének sorsa ennek tükrében csak egy kis epizódnak tűnik, mely azonban könnyen vizsgaterepe lehet a jövő pakisztáni nemzetépítésének.

²⁵ Charlie Szrom, Reza Jan: 2009 Waziristan Conflict Map, <http://www.criticalthreats.org/pakistan/2009-waziristan-conflict-map>